

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravlništvo v Ljubljani, Franciškaška ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserti: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglašeni in poslani vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Nemčija je odgovorila Wilsonu.

Na mirovno ponudbo, da sprejemajo centralne države Wilsonove točke kot podlago za mirovna pogajanja in mir, je Wilson odgovoril Nemčiji ter vprašal, ali bi hotele centralne države predvsem opustiti zasedeno ozemlje in ali je nemška vlada, ki nosi odgovornost za mirovni korak, zastopnica nemškega naroda ali pa le zastopnica krogov, ki so doslej vodili vojno. S svojo noto z dne 12. oktobra 1918 odgovarja nemška vlada po poročilu korespondenčnega urada na ti dve glavni vprašanji v obliki, ki sicer odgovarja vprašanjem, toda izrečno naglašja, da smatrajo centralne države Wilsonova načela kot vodilo za predposvetovanja, ki jih je predlagal Burian že prvič, k praktični izvedbi pogajanj za premirje in trajen mir.

Nota, ki jo je poslal Wilsonu nemški državni tajnik za zunanje stvari dr. Solf, ki nam je že znan od svojega zadnjega govora, se glasi:

Odgovarjajoč na vprašanja predsednika Zedinjenih držav ameriških izjavlja nemška vlada:

Nemška vlada je sprejela stavke, ki jih je postavil predsednik Wilson v svojem nagovoru z dne 8. januarja in v svojih poznejših nagovorih kot podlago trajnega pravnega miru. Namen razgovorov, ki naj se uvedejo, bi bil torej samo ta, sporazumeti se glede praktičnih podrobnosti njih uporabe. Nemška vlada domneva, da se postavljajo tudi vlade z Zedinjenimi državami zvezanih držav na stališče izjav predsednika Wilsona.

Nemška vlada se izjavlja v sporazumu z avstroogrsko vlado pripravljeno ugoditi, predno se doseže premirje, zahtevam predsednika glede izpraznitve. Vlada daje predsedniku na prosto izposlovati sestanek mešane komisije, ki bi imela nalogo skleniti za izpraznjenje potrebne dogovore.

Sedanja nemška vlada, ki nosi odgovornost za mirovni korak, je sestavljena potom pogajanj in v sporazumu z veliko večino državnega zbora. Pri vsakem svojem dejanju oprt na voljo te večine, govori državni kanceler v imenu nemške vlade in nemškega naroda.

Berlin, 12. oktobra 1918.

Dr. Solf, drž. tajnik za zunanje zadeve.

Tako torej pravi odgovor, ki ga je dala nemška vlada Wilsonu v svojem imenu in v imenu avstroogrške monarhije. V političnih krogih so naglašali še preden je bil odgovor gotov, da bo ta precizen ter da bo sprejemal Wilsonova načela. Če čitamo odgovor, nam pač kaže nekaj iskrenosti, to namreč, da se centralne države hočejo pogajati ter da nekoliko zaupajo Wilsonu. Wilsonove točke so precizne, pozitivne. Nemški odgovor, kar je s stališča centralnih držav naravno, pa sprejemajo ta načela le kot vodilo, ker se nadejajo, da bi utegnili mirovna pogajanja precizne Wilsonove točke v marsičem ublažiti.

Najprej predlaga nemška vlada mešano komisijo, ki naj jo Wilson izposluje. Ta komisija naj določi, kako naj se izprazni zasedeno ozemlje, priporoči, katere nevtralne sile naj začasno zasedejo izpraznjena ozemlja, ki naj tvorijo med premirjem nevtralen pas. Veliko vprašanje je, ali bo Wilson temu predlogu pritril ali ne. Prav verjetno je, da odkloni vsakršna posvetovanja pred izpraznitvijo zasedenih ozemelj. V interesu sporazuma je namreč, da se najprej vzpostavijo na evropskem kontingentu meje kakršne so bile pred izbruhom vojne; vprašanje kolonij in vse drugo, pa se reši šele na mirovni konferenci. Vsa taktika sporazuma zbuja namreč sum, da sporazum pred mirovnimi pogajanjmi ne namerava dajati nikakršnih koncesij.

Prav tako važno je pa tudi notranje politično vprašanje v Nemčiji in zlasti v Avstro-Ogrski. Nemška vlada se je deloma parlamentarizirala. Vsaj to lahko rečemo, da je sestavljena nova vlada sporazumno z veliko večino strank v parlamentu ter da se tudi zvezne nem-

ške dežele pripravljajo na izvedbo demokratičnih reform, kar se godi sigurno pod vtiskom vojnega položaja in javnega mnenja. V Nemčiji ta preosnova ni tako težavna, ker se preosnova vrši v enem samem narodu. Povsem drugače je v Avstro-Ogrski. Podunavska stara monarhija mora likvidirati, mora se preosnovati ali pa razpasti. Čudno se nam že zdi, zakaj je bil Wilson odgovoril le Nemčiji, zakaj ni odgovoril tudi monarhiji, ko je vendar nje zunanji minister Burian prvi podal mirovni predlog. Ali morda meni Wilson, da se hoče pogajati le z zastopniki narodov, ki pri nas doslej še niso prišli do besede? Med prve pogoje, ki omogočijo mirovna pogajanja, spada torej tudi popolna preosnova podunavske monarhije, ki se doslej ni zgenila, ki je še pred dvema tedni hotela ohraniti dosedanj sistem in na Ogrskem še v tem trenutku vztrajajo na njem. Narodi so ponavljali desetletja svoje zahteve, a nihče jih ni slišal, danes pa ti narodi nočejo več zahtevati, marveč hočejo odločevati.

Razmere so torej precej dozorele; tako dozorele, da sporazum najbrže ne bo dopuščal nikakršnih koncesij, marveč bo obstojal odločno na stališču popolne kapitulacije, sklicuje se na Wilsonova načela, po katerih spadajo na mirovno konferenco pravi zastopniki udeležnih narodov, ki bodo sklepali mirovne pogoje in tiste pogoje tudi obvezno sprejeli: vse uspehe in vsa bremena. Ne smemo namreč pri vsem tem prezreti, da se bo pogajala kapitalistiška buržoazija, ki bo delila in diktirala tako kakor bo njej prav. Gre sporazumu kakor tudi centralnim državam v veliki meri za to, kdo bo trpel vso ogromno vojno škodo, kdo nosil bremena vojnih dolgov.

Parlamentarci pri cesarju.

Dunaj, 12. oktobra.

Cesar Karel je sklical danes k sebi voditelje parlamentarnih strank, da čuje njih mnenje o bodoči usodi monarhije. Poklicanih je bilo 25 poslancev. Sprejeti so bili v Badenu, bivališču vrhovnega poveljstva armade.

Najprej so bili sprejeti Čehi, ki so razvili cesarju svoj narodni program. Ta program zahteva ustanovitev češke države, ki naj se po svoji vladi udeleži pogajanj za premirje in mir. Češka država naj bo suverena in naj svobodno razpolaga tudi s svojo armado, katero je treba v ta namen poklicati domov. Cesar je poslušal izvajanja čeških zastopnikov z velikim zanimanjem ter se je interesiral tudi za podrobnosti, katere so mu na njegovo željo razlagali češki voditelji.

Za jugoslovansko delegacijo je bil sprejet načelnik Jugoslovanskega kluba dr. Korošec. Cesar je poslancu dr. Korošču takoj pri pozdravu opomnil, da je informiran o stremljenjih Jugoslovancev ter je s posameznimi vprašanji povpraševal po podrobnostih. Dr. Korošec je vladarju prostodušno odgovarjal ter mu razlagal program jugoslovanskega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Po-
ljaki, ki so kakor Čehi in Jugoslovani zastopali stališče zedinjene neodvisne države so vladarju sporočili, da se je ustanovila v Varšavi poljska narodna vlada, kateri pripadajo poleg ministrov iz kongresne Poljske tudi zastopniki danes še pruske, oziroma avstrijske Poljske. Poslanec dr. Tertil je cesarju sporočil, da ostanejo poljski poslanci do končne likvidacije tudi še v avstrijskem parlamentu.

Nemški poslanci so zavzeli pred cesarjem stališče, da je nemški narod v Avstriji danes navezan, edinole na sebe, da zahteva kakor ostali narodi pravico samoodločevanja in da se želi kot samostojna država pridružiti zvezni državi ostalih nemških plemen. Socialni demokrati so opozarjali tudi na vedno silnejše naraščajoče mirovno gibanje med ljudstvom ter povdarjali, da se zlasti med industrialnim de-

lavstvom pojavljajo znaki, da iščejo proletarske mase novih rešitev, ki naj omogočijo takojšnje premirje.

Nadalje sta bila od cesarja sprejeta Ukrajince Petrusiewicz in Lewickij, potem Italijan dr. Faidutti, s katerim se je vladar razgovarjal o razmerah na jugozapadni meji, zlasti na Goriškem. Končno sta bila zaslišana Rumunec Isopescu-Grecul in poljski radikalni demokrat Reitzes. Avdijence so bile končane ob dveh popoldne. Poslanci, ki so ostali po avdijenci še v Badenu, so bili cesarjevi gostje.

Predsedstvo Češkega svaza je izdalo po avdijenci naslednji komunike: Danes je sprejel cesar v avdijenci načelnika Češkega Svaza Stančka ter poslance Tusarja, dr. Fiedlerja in dr. Hrubana. Cesar je sprejel češko delegacijo kot prvo takoj zjutraj. Avdijenca je trajala nekako pol ure. Cesar je kazal živahno zanimanje za izvajanje vseh navzočih poslancev ter jih je izpraševal o raznih podrobnostih in kazal interes za sporočila. Češki poslanci so naglašali posebno, da je rešitev srednjeevropskega vprašanja samo, če se takoj ustanovi samostojna češko-slovaška vlada, ki se bo takoj samostojno udeležila mirovnih pogajanj. Odposlanci so zahtevali, da se češki polki zopet pošljejo nazaj na Češko.

Po povratku na Dunaj so se sestali češki poslanci z načelnikom Jugoslovanskega kluba dr. Koroščem k posvetovanju, na katerem se je konstatiralo, da je bilo postopanje Čehov in Jugoslovancev popolnoma enotno in so se storiili ukrepi za nadaljnjo skupno taktiko. Češki voditelji in dr. Korošec ostanejo na Dunaju.

Z ozirom na poročila o avdijenci parlamentarcev pri cesarju se naknadno še javlja: Poslanec dr. Korošec se je v avdijenci v ostrih besedah obračal proti nastopu grofa Tisze v jugoslovanskih deželah. Glede od Jugoslovancev zahtevane ustanovitve jugoslovanske države je izjavil, da so bile konfiguracija in konture jugoslovanske države določene že na ljubljanskem zborovanju.

Novi predlogi k socialnemu zavarovanju.

II.

Še važnejše izpremembe nasproti prejšnjim vladnim predlogom povdarja poglavje o **invalidnem in starostnem zavarovanju**. Spominjamo se, da so prejšnje predloge vsebovale strnjene invalidnega in starostnega zavarovanja delavcev s starostnim zavarovanjem samostojnih, ki bi vso organizacijo socialnega zavarovanja napravilo silno komplicirano in jo zelo podražilo. Vlada opušča sedaj ta načrt. Starostno zavarovanje in zavarovanje samostojnih naj bi se izpolnila začno vsopredno, toda neodvisno drug od drugega.

Kar se tiče invalidnega in starostnega zavarovanja delavcev predlaga vlada naslednje: Obligatorično bodo zavarovani vsi bolniškemu zavarovanju podvrženi delavci in nastavljeni. Prispevki delavcev in podjetnikov naj se odmerijo višje, kakor po prejšnjih načrtih, zato da se bodo mogle tudi rente odmerjati višje. Obstoječi teritorialni zavarovalni zavodi zoper nezgode se bodo izpremenili v **delavske zavarovalne zavode**, ki bodo v dveh sekcijah s popolnoma ločeno finančno upravo na eni strani upravljali zavarovanje zoper nezgode, na drugi strani pa invalidno zavarovanje. **Invalidna zavarovalna sekcija** vsakega takega delavskega zavarovalnega zavoda pobira prispevke podjetnikov in delavcev, dovoljuje invalidne rente in jih izplačuje. Pri tem se poslužuje poselnih, od nje ustanovljenih **lokalnih plačevalnic**. Ako ima kaka bolniška blagajna več kakor pettisoč članov, tedaj se ji morejo za njeno članstvo poveriti posli lokalne plačevalnice. »Okrajne plačevalnice« prejšnjih vladnih predlog so potemtakem izginile. Vsak teritorialni delavski zavarovalni zavod mora plačevati iz lastnih sredstev invalidne rente, in sicer do 65. leta. Nasprotno tvorijo starostne rente, ki začenejajo, kakor po prejšnjih predlogih, pri dovršenem 65. letu, in tudi invalidne ren-

te, kakor hitro rentnik prekorači 65. leto, »občinsko breme«, katerega teritorialni delavski zavarovalni zavodi ne bodo plačevali, temveč **delavske rentne blagajnice**, ki se bodo osnovala za vse državno ozemlje. Obremenjenje z delavskimi rentami se namreč ne more naložiti teritorialnim delavskim zavarovalnim zavodom. Mora se centralizirati, ker bi sicer morali biti zavarovalni prispevki v različnih državnih delih radi različnosti starostne mere različno visoki. Nasprotno se more, kakor so pokazale statistične vladne pozvedbe, zmožnost invalidnih rent do 65. leta prepustiti brez pomisleka teritorialnim zavodom, ker je potrebnost za te rente neodvisna od starostne mere, posamezni zavodi pa bodo mogli tedaj pobirati enake prispevke.

V splošnem se more priznati, da izgleda ta organizacija kot popolnoma umestna. Zlasti je pozdravljati opustitev »okrajnih plačevalnic«. S tem se prihranijo nepotrebni upravni troški in zbrani so bo, da se bo delavsko zavarovanje izročilo zavodom, v katerih bi vladali kapitalisti. Toda, ako avstrijska vlada napravi korak naprej, tedaj pride potem seveda takoj korak nazaj. Ali je izločitev invalidnih rent, katere naj bi plačevali teritorialni zavarovalni zavodi, in delavskih rent, h katerim prispevajo centralne delavske rentne blagajnice, zavarovalnotehnično umestna ali ne, je treba še skrbno pregledati. Nesprejemljiv pa je vladni predlog, da naj se **državni prihodek** dovoli le k starostnim rentam in k invalidnim rentam od 65. leta, ne pa k invalidnim rentam do 65. leta. Očividno naj bi se delavci radi tega, ker je država v vojni zapravila milijarde, odrekli državnemu prikladu k invalidnim rentam. Proti tej domnevi se bo delavstvo z vsemi silami postavilo v bran.

Bistveno drugače kakor po prejšnjih predlogih naj bi se uredilo starostno zavarovanje **samostojnih**. To zavarovanje naj bi v splošnem ne bilo obligatorično. Vendar naj bi vsak deželni zbor imel pravico, da se za svojo deželo izreče kot obligatorično. Ravno tako naj bi mogle obrtne zadrage, obrtne združbe zveze in poljedelske prisilne zadrage, kjer se bodo osnovala, naložiti svojim članom prisilno zavarovanje. Ta predlog se nam zdi zelo umesten. Znano je, da odklanjajo zastopniki vzhodnih in južnih kronovin prisilno zavarovanje za kmete. Odpor Poljakov proti zavarovanju samostojnih je bil eden izmed vzrokov, zakaj parlament nikoli ni mogel biti gotov s socialno zavarovalno predlogo. Novi vladni predlogi odstranjujejo to težavo: kjer obrtniki in kmetje hočejo prisilno zavarovanje, morajo njih deželni zbori in zadrage skleniti taisto. Kjer pa nočejo, kakor na severovzhodu in na jugu, naprtijo samostojnim prisilno zavarovalno dolžnost, tam niso prisiljeni. Predlog je tedaj za pristaše in nasprotnike obligatoričnega zavarovanja samostojnih enako sprejemljiv. Samo demagoštvo je, ako krščanski socialci in nemški radikalci vpijejo, da je vlada »izdala« zavarovanje samostojnih.

Starostno zavarovanje samostojnih naj se izvrši potom centralne **starostne rentne blagajnice**. Promet in zaračunavanje med blagajno in zavarovancem naj bi se vršilo potom **poštno-hranilničnega urada**. Vsem zavarovancem, katerih dohodek ne prekorači najvišje mere, se dovoli **državni prispevek**. Delavcem, ki bodo samostojni in se s tem izločijo iz invalidnega zavarovanja, se bo vložil del zanje vplačanih doneskov pri starostni rentni blagajnici. S tem si pridobe pravico do starostne rente.

V splošnem so ta »navodila« kljub raznim pomanjkljivostim v posameznem gotovo porabljiva podlaga za izpopolnitev socialnega zavarovanja. Vendar so na delu že ljudje, ki bi to radi vnovič preprečili. Nemški radikalci vpijejo, da je vlada »prodala in izdala« socialnim demokratom socialno zavarovanje.

Upamo, da se bo kmalu sešel socialno-zavarovalni odsek, ki bo krepko poudaril malo važnih točk, v katerih je potrebna bistvena poprava »navodila« in v ostalem zahteval najhitrejšo vložitev zakonskega predloga v smislu »navodil«.

O zaželeni deželi.

IV.

Kako bomo zmagali svoje upravne troške?

Ze v uvodnem članku zahteval sem poleg moderne, točne uprave tudi »ceneno«. Ali pri upravi je kakor z blagom. Kar je dobrega blaga, vsaj običajno ni po ceni. Dobra uprava stane denar, vsaj na videz mora biti draga. In na ves glas zakličem svojim rojakom: »Varujte se preslabo plačanega uradnika!« Nič ni nevarnejšega in pogubnejšega za narod, nego stradajoče uradništvo. Jasno to vidimo dandanes, ko so neznošna draginja in totalni polom naše valute uradnika strmoglavili iz priznane njegove družabne veljave, dasi med bedni proletarijat. Ne varajmo se! Kako pač moremo zahtevati od uradnika, kateri je za svoje študije moral potrositi lep kapital ter je svoje s trudom in obilnimi žrtvami pridobljeno znanje udinjati državi proti primerni odškodnini, kako moramo tirjati od njega, da vrši svoje uradne dolžnosti strogo nepristransko in požrtvovalno tudi tedaj še ko sam glad trpi in z njim vred njegova obitelji, ko bode kmalu sam razcapan okoli hodil ter si zastoni glavo belil, češ, kako preskrbim dostojno obleko svoji ženi in dobre čevlje svojim otročičem? Toliko idealizma ni več na svetu. Star latinski izrek se glasi: »Paupertas

semper meretrix«, po domače: »Revščina je zmiraj vlačuga«. Tedaj je skoraj nadčloveško, ako bi stradajoči uradnik navzlic vsem skušnjavam vedno in z isto sveto nepristranostjo in neomahljivo točnostjo vršil poverjeni mu upravni posel!

Ali ni pa to očitno protislovje, da v eni sapi zahtevamo ceneno upravo in dobro plačanega uradnika? Skušal bom dokazati, da se oboje da strinjati, in kaj lepo bi bilo, ako bi baš v Jugoslaviji praktično obstinili se ta poskus. Seveda prva podstava je, da se ne ravnamo po zgledih sedanje avstrijske uprave, katera je že v zlati mirovni dobi z velikansko svojo uradniško armado v nered spravila svoje finance, ob enem pa vsled okornosti upravnega ustroja stalno zavirala in preprečila gospodarski razvoj svojega prebivalstva.

Pri avstrijski upravi, izvzemši sodno stroko vsaj večinoma, opazamo pred vsem silno potrato akademično izobraženih činovniških sil, katere morajo naravno biti najdražje. Vzemimo n. pr. uradno gospodo pri politični upravi! Saj je morda istina, da so preobloženi z delom, — saj to trdijo vsi brez izjeme — in za svojo osebo nečem biti preindiskreten, da bi dalje segal s svojo analizo. Ali kako delo je to? Že več nego deset let povprašujem okoli pri gg. okr. komisarijih in vrstnikih njihovih, koliko odstotkov njihovega dela je v istini takega, da zahteva pravniško predizobrazbo. In pri svojih poizvedbah dosihmal še nisem galelet na odgovor, kateri bi presegel delež 10%. Vse ostalo, torej veliko večino dotičnega posla pa opravi normalno nadarjen manipulacijski uradnik, da celo skromna oficijantka bolj nego neprimerno dražji uradnik-jurist, kateremu take baže delo naravnost preseda. Potem kaka neizmerna izguba časa z brezplodnim pisarenjem! Nikjer po celem svetu se ne prelivajo taki potoki črnila, kakor v avstrijskih pisarnah. Posebna umetnost je, iz neznatnega slučaja, iz prave ničle napraviti gromaden »akt«, zlasti s pomočjo toliko priljubljenih »šlajfarjev«, z nepotrebnimi neskončnimi novimi poizvedbami itd., in v tej umetnosti so mnogi birokrati uprav virtuozi. Bodoča Jugoslavija mora v svoji upravi takoj s početka korenito zatreti te stare razvade. Proč s to nesnago! Mnogo bode storjeno v tem pogledu, ako v svoji upravi dosledno vporabljam — stenografa in pisalni stroj! Konceptni uradnik, ne piši sam, temveč narekuj! Neverjetno, kako blagodejno vpliva moderna ta metoda na urnost in točnost cele uprave. Pri tem načinu uradovanja se ne bode več pripetilo, da se uradnik spravi na rešitev svojega akta, predno ga je v istini preštudiral. Jasna mu mora biti odločitev, še predno začne narekovati stenografa ali strojepiski. »Predakt« mora poznati, svoje misli mora imeti zbrane, izginejo iz koncepta tiste prepogoste korekture, istotako ne bode več vpletal onih vodenih dolgovčnih fraz, za katerimi se čestokrat skriva neznanje predmeta in nejasnost umevanja. Čas se bode prihranil in zlasti v uradih je čas — denar!

Pomisliti je pa še nekaj drugega. Dandanes v Avstriji menda niti najvestnejši budgetni kritik niti približno ne more izračunati, koliko stane celotna avstrijska uprava. Pač lahko poizve iz državnih računskih zaključkov, koliko znaša potrebščina za državne urade. Ali to niti z daleka ni vse! Oprava naših javnih poslov poverjena je v stari Avstriji poleg državnim organom še nebrojnim drugim uradnikom in funkcionarjem, kateri vsi zajemajo iz javnih blagajen. Skupnih teh troškov natančno ugotoviti vsled razpršenosti dotičnih plačilnih mest je dandanes absolutno nemogoče. Ali baš, ker se poleg državnega upravnega organizma ter vsposedno ž njim še nahaja in pregiba tako komplicirani aparat takozvane avtonomne uprave, izhaja odtod dokaj kompetenčnih sporov, nebroj nepotrebnih pisarij in poizvedb, kar bi vse se dalo prihraniti po nasvetovani skupni in celotni upravi.

In še nekaj! Posebna nedostatnost opaža se v avstrijskem upravnem organizmu in ta izvira iz napačno razdeljene odgovornosti posameznih državnih funkcionarjev. Krstili so to spako »ministerijalni sistem«. V vsakem uradu nosi vso odgovornost dotični predstojnik, celo za stvari, s katerimi nima ničesar opraviti, o katerih čestokrat nič ne razume. Dokaj je uradnih strok, katere so zgolj formalno prislonjene na kak urad, n. pr. davčni referat na okrajno glavarstvo, finančna uprava na deželno vlado. Razmerje je pravzaprav zgolj navidezno, ali vendar na zgoraj in na zunaj odgovoren je tudi za vse te agende šef političnega urada. Kolikokrat obleži strokovno že povsem rešen akt na pisalni mizi ali v miznici pristojnega »višjega«, kateri mora podpis svoj metniti pod dotično rešitev! Škodljiv pa je ta sistem nezdrave pretirane centralizacije zlasti radi tega, ker se po njem kar v kalu zatre čut odgovornosti v avstrijskem uradniku. Samostojnosti mu manjka; tudi v slučaju, ko njega zadene stvarna odgovornost, tuhta pristni birokrat, kako bi se je iznebil in sila vesel je, ako se mu posreči, odvaliti to breme na »višjo instanco!« Vsaj upati smemo, da ne bomo prenesli upravnih teh razvad in nerodnosti v pisarne bodoče samostojne Jugoslavije. Potem bode naša uprava ne le primernejša in točnejša, temveč tudi cenejša nego današnja!

Načelo, po katerem se nam je ravhati, glasi se tukaj: Razmerno malo uradnikov a teh dobro plačanih,

zato pa vsak izmed njih v istini delavec ter obremenjen s svojim deležem odgovornosti nasproti javnosti!

Finančno breme pa, izvirajoče iz dostojne dotacije javnih uslužbencev, bi se po mojem mnenju dalo zmanjšati, ako uvedemo poseben plačilni način. Kje je zaukazano, da morajo vsi prejemki uradniški biti izplačani docela v gotovem denarju? Ne bi bilo morda bolj umestno, da se isti prejemki deloma uradniku odmerijo v živilih in drugem porabnem blagu? Saj itak mislim, da se bodoča samostojna Jugoslavija ne bode mogla omejiti zgolj na davke in davščine v ožjem pomenu besede. Monopoli bodo v državnem gospodarstvu po svetovni vojni sploh igrali mnogo večjo vlogo, države se bodo mnogo več morale utikati v produkcijo, tem lažje se bo dalo en del izdelanega blaga neposredno vporabiti za »uradniško oskrbo«. Koristili bi tem potom svoji lastni valuti, ugodili bi pa obenem tudi potrebam uradnikov in njihovih rodbin. Dandanes, ko se na vseh koncih in krajih kažejo kvarne posledice skrajne kapitalistične ureditve in z njo zvezane davčne sisteme, bode ta misel pač našla dokaj privržencev in resnih zagovornikov.

Tako tedaj si predstavljam upravo slovenske skupine naše jugoslovanske samostojnosti. Namenoma ne segam dalje, ne grem preko Sotle in Kolpe! Naj si bratje Hrvatje in Srbi uredijo svojo upravo po svojih lastnih potrebah, željah in tradicijah, dobro bomo shajali, nemoteni eden od drugega. Celokupna državnost nas bode združila, to pa tem tesneje, čim bolj bode uprava naša prožeta vekovitih načel ljudske samoodločbe in svobode zlate!

Vojna poročila.

Italijanski napadi na gorski fronti.

Dunaj, 12. oktobra. Uradno se razglša: Visoka planota Sedmih občin je bila včeraj torišče srditih, a za nas uspešnih bojev. Po kratki artiljerijski pripravi so se ob štirih med dolino Assa in Monte di Val bella začeli italijanski napadi. Med tem ko so se sunki pri Asiagu po našem obrambnem ognju izjalovili, se je Francozom in Italijanom posrečilo na Monte Sisemolu vdreti v naše jarke. Takojšen protisunek naših bataljonskih rezerv pa je sovražnika zopet vrgel ven. Tudi na vzhodnem delu visoke planote so se zrušili sovražnikovi napadi protisunkih. Sovražnik je pustil pred našimi pozicijami številno mrtvih in težko ranjenih. Med požrtvovalnimi borilci so bili v nezlomljeni edinosti zastopani sinovi vseh krajev monarhije.

Balkansko bojišče: V Albaniji smo v zvezi z nemotnim povratkom naših glavnih sil svoje zadnje straže vzeli od Skumbija nazaj.

Dunaj, 13. oktobra. Uradno se razglša: Sovražnik svojih napadov v ozemlju Sedmih občin ni več ponovil. Na celi fronti artiljerijski boji. V Albaniji se umikanje naših čet po načrtu nadaljuje. V pokrajini Peč (ob jugovzhodni meji Črne gore) se pojavljajo tolpe. V Srbiji smo po večdnevni spopadih prepustili sovražniku Niš.

Boji na zapadni fronti.

Nemci opustili Chemin des Dames.

Berlin, 12. oktobra. (Uradno.) Iz pozicij zapadno Douaia smo šli nazaj v zadaj stoječe črte. Sovražnik je počasi sledil in stal na večer v črti Vendin le Vieil-Harnes-Liétyard vzhodno železnice Beaumont-St. Vaas. Napadalni cilj tukaj v ozki fronti zastavljenih angleških divizij je bilo prebitje v smeri na Valenciennes. Sovražnikova namera se je ponesrečila. Posrečilo se mu je samo ustaliti se v Quiery in na višinah vzhodno ter jugovzhodno tega kraja. Naši protisunki so sovražnikov naval tukaj ustavili. Na ostali fronti smo se sovražnika ubranili pred našimi črtami. Ljute delne napade angleških, ameriških in francoskih divizij na obeh straneh Bohaina smo zavrnili pred našimi pozicijami. Južno od Laona smo izpraznili Chemin des Dames. Na Aisni med Berry au Bac in južno od Vouziersa smo zavzeli nove pozicije. Tudi v Champagni nam je sledil sovražnik le jako previdno. Ljuti napadi sovražnikovi v bojnih odsekih poslednjih dni na obeh bregovih Moze so se s težkimi izgubami za sovražnika ponesrečili. Cuneel in gozd Ornes, ki smo jih bili izgubili, so nam zopet pridobili saški bataljoni.

Berlin, 12. oktobra zvečer. Severno od Le Cateaua in na obeh bregovih Moze so se ponesrečili močni sovražni napadi.

Berlin, 13. oktobra. (Uradno.) Pri Douaiju smo stopili v sovražnikom v bojni stik. Mesto je vsled letalskih napadov in topniškega ognja mnogo trpelo. Severovzhodno Cambraijsa smo se ponoči ločili od sovražnika. Sovražnik nam je po dnevu sledil ter je stal sinoči pri Avesnes in na višinah ob zapadnem bregu Selle Danes silni topovski boji na obeh straneh Cateaua. Med Solesmesom in Cateauom je sovražnik napadel z močnimi silami. Na obeh straneh Neuillyja je vdrl v naše črte; v protinapadu smo ga vrgli nazaj. Severozapadno Oise je sovražnik izvršil danes močne napade; odbili smo ga v bližinskem boju. Na fronti med Oiso in Aisno nam je sovražnik počasi sledil. Vzhodno Moze med gozdom Ormont in Vavrilleom ter pri Beaumontu resni boji.

Amerikance, ki so trdovratno ponavljali svoje napade, smo po težkih bojih vrgli nazaj. Bojev so se udeležili tudi avstro-ogrski polki.

Srbj zasedli Mitrovico.

Dunaj, 12. oktobra. Srbske čete so danes zasedle Mitrovico. Med Nišem in Leskovcem boji še trajajo.

Berlin, 13. oktobra. V okolici Niša srditi boji. Premoćnim napadom smo se umaknili na višine severno od mesta. Sovražnik je zasedel Niš.

Z italijanskega bojišča.

Milan, 12. oktobra. V benečanskem gorovju že štiri dni neprestano pada sneg, v ravnini pa močno dežuje. Voda je preplavila vse otoke v Piavi in zalila večino strelskih jarkov ali pa jih izpremenila v močvirje.

Politični pregled.

— **Narodni odbor Slovencev, Hrvatov in Srbov.** Po daljših posvetovanjih se je preteklo soboto ustanovil v Zagrebu Narodni odbor, to je osrednji Narodni svet Slovencev, Hrvatov in Srbov. Vodstvo naše osrednje vrhovne narodne reprezentance je izročeno predsedstvu, v katerem so po eden Srb, Hrvat in Slovenec. Slovenski predsednik je dr. Korošec, Grga Tuškan za Hrvate in Vojislav Šola za Srbe. Narodni odbor sestoji iz zbora, kateremu pripadajo poleg delegatov posameznih naših pokrajin državni in deželni poslanci, ki pristajajo na program Narodnega odbora, nadalje iz osrednjega odbora in iz predsedništva. Čim se Narodni odbor konstituira, preidejo vse velike odločitve v njegovo izključno kompetenco.

— **Ali se prično zopet persekucije?** Poslanci hrvatskega sabora so prejeli iz Slavonije vesti, da tamkaj popisujejo vse tiste, ki so bili v začetku vojne internirani. To je v zvezi z novim položajem na Balkanu. Ban Mihailović je v zadevi na pristojnem mestu posredoval.

— **Iz justičnega odseka.** Justični odsek poslanske zbornice je dokončal razpravo o kazensko-pravdni noveli. Govorniki so splošno izrazili mnenje, naj bi se novela z ozirom na nujnost, če treba, uveljavila naredbenim putem.

— **Dr. Wekerle o stališču Ogrske.** Ogrska ustavna stranka 48nikov se je sestala v petek zvečer v Budimpešti na konferenco, katere se je udeležil tudi ministrski predsednik dr. Wekerle. V svojem govoru je med drugim izjavil: Ker Wilsonova nota ne zahteva samo od Nemčije, temveč od centralnih držav sploh, da zapuste zasedena ozemlja, moramo postopati sporazumno z Nemčijo. V zvezi z vnanjim položajem je tudi vprašanje miru in zastopstva kraljevine Ogrske na mirovni konferenci. Ogrska mora biti pri mirovnih pogajanjih neposredno zastopana. Tega seveda ni razumeti v tem zmislu, da bi hotela Ogrska separatno skleniti mir, pač pa smemo zahtevati in moramo zato tudi skrbeti, da bo pri sklepu miru neposredno zastopal deželne interese za to sposoben ogrski državnik. Naš položaj napram Avstriji se je bistveno izpremenil. Stojimo že nasproti izpremenjenim dejstvom. V jugoslovanskem vprašanju je bilo, kakor veste, naše stališče to, da nismo imeli ničesar ugovarjati združitvi Dalmacije in Hrvatske. Glede vprašanja Bosne in Hercegovine zavzemamo stališče, da naj Bosna in Hercegovina sami odločate, ali naj se priključita Hrvatski ali pa nam. Glede vprašanja narodnosti bomo zavzemali pri mirovnih pogajanjih stališče, da se postavijo splošni principi na podlagi splošnega prava, da se med državami, ki se bodo nahajale v zvezi narodov, store dogovori, ki naj se potem ne uporabljajo samo pri nas, marveč tudi v državah entente. Kar se tiče želj Čehov, izraženih glede slovaških komitatov, kaže več dejstev, da se zavarujejo tam živeče široke ljudske plasti proti priklopitvi k Češki. Zelo važna stvar je, da prehajajo v Avstriji popolnoma v federalizem. Češka želi vsekakor izstopiti na federalistični podlagi ter ustanoviti posebno državo. Žal nimamo nobenih garancij za to, da bodo tam stali ovire tem češkim stremljenjem. Lahko rečem, da avstrijska državna oblast nima moči, da bi se postavila proti tem stremljenjem. Pod današnjimi okoliščinami je položaj za nas sam od sebe dan. Lahko konstatiramo, da ne stojimo več nasproti oni Avstriji, s katero smo v preteklosti sklepali pogodbe. Tudi za obrambno vojno Avstrija v svoji današnji obliki v bodočnosti ne more več odgovarjati. Kar se tiče gospodarske skupnosti in naših odnošajev napram Avstriji, moramo stremeti za tem, da zagotovimo svoje gospodarske in obrambne interese za bodočnost. Stremljenje Ogrske mora biti odslej uspešno udeleževanje političnih, gospodarskih in obrambnih interesov. Za tem stremimo. Samo svariti hočem, da naj ne gremo predaleč. Ureditvev razmerja bo zahtevala precej časa. Tega ni mogoče izvršiti od danes na jutri. V prvi vrsti je bil pri tem naš cilj, da vzdržimo neizpremenjeno integriteto naše dežele in da uredimo svoje gospodarske odnose, vsled česar moramo zagotoviti tudi naše zveze po morju, kar je ena naših brezpogojnih nalog. V tem oziru nas čaka skrbno delo. Mi ne smemo urgirati, marveč moramo začeti z delom ter pripraviti ureditev teh odnošajev. Vsled velikih novih izprememb je potrebno, da se združijo vse sile, ki imajo zimska za narodne interese in da se vzbudi ideja koncentracije političnih sil. Govornik pravi, da

je izjavil napram strankarskim voditeljem in napram cesarju, da on, kar se tiče njegove osebe, ni na poti tej koncentraciji, ker se ne drži krčevito svojega mesta. Vsled tega je priporočal avdienco več ogrskih politikov, med njimi avdienco barona Vlassicsa. Govornik pa dvomi, ali bo ta poskus imel kak uspeh. Končno je omenil dr. Wekerle, da bo, kakorkoli se izpremene razmere, preteklost ogrskega naroda upravičila dejstvo, da se vzdrži sloga z vladarjem, kar je bil vedno eden najboljših bistvenih temeljev ogrskih političnih stremljenj. Zato ne smemo zveze, ki obstoja danes med narodom in vladarjem, ne samo zrahljati, marveč jo moramo celo utrditi. — Poslanec György je vprašal, če je zadeva samostojnosti Ogrske že razjašnjena. Wekerlejev odgovor na to vprašanje je vzbudil pozornost. Izjavil je, da se more Ogrska politično, gospodarsko in tudi glede armade samostojno urediti. To je želja kraljeva, ki ne poteka šele iz zadnjega časa; kralj je že prej pritril temu načrtu.

— **Italija in Jugoslavlani.** Italijanski ministrski predsednik Orlando se je v svojem zadnjem poročilu v italijanski zbornici pečal tudi z odnošaji napram Jugoslovonom. Izjavil je med drugim: Dne 21. aprila 1918 je sklenila Italija s češko-slovaškim odborom konvencijo za ustanovitev češko-slovaške legije, ki se bori na italijanski fronti; to velja kot priznanje češko-slovaške vlade. Prijateljski odnošaji med obema narodoma bodo obstojali tudi po vojni. Italija postopa enako tudi z Jugoslavlani, ki se bore za svojo neodvisnost. Jugoslovanske legije na italijanski fronti štejejo 82.000 mož.

— **Turčija in entente.** Iz Carigrada se poroča, da je novi turški kabinet ententi prijazen. Ni pa še odločeno, ali bo ta kabinet takoj pričel s pogajanjimi z entento, ali pa bo stopil prej v indirektno stike z ententnimi vladami.

— **Iz Rusije.** Ljudski komisar za prosveto, Lunačarskij, naznanja, da je določenih za šole 4 milijarde rubljev. Upeljano je sedaj prisilno obiskovanje šol, kar sili boljševike, da odpre 11.000 novih šol. Učitelji so prisiljeni učiti. Ves klerikalni vpliv na šole so odpravili. — Gorkega žena M. F. Andrejevna je prevzela vodstvo petrogradskega državnega gledališča in je bila imenovana za ljudskega komisarja za gledališča. Gorkij sam pa vodi v boljševiški vladi komisarijat za literaturo. — Te dni zapusti Rusijo milijon avstro-ogrskih ujetnikov. Ujetnikom bodo priredili pred odhodom predavanja, ki naj delujejo proti lažnjivi propagandi, ki jo razširjajo nasprotniki ruskih komunistov. Prav bi bilo tako! Predavanja bi morali prirediti posebno še za urednike avstrijskih buržoaznih listov.

Dnevne vesti.

— **Manj! Manj!** »L. N.« pišejo: Tako kličejo pri nas od vseh uradnih strani: »Jejte manj, kurite manj, svetite manj, vozite se manj, telegrafirajte manj, telefonirajte manj, sploh vsega potrebujete in porabite manj; toda nihče ne reče: plačujte manj in imejte potrebnosti manj! Tu pa kliče vsakdo: Plačujte, kolikor največ morete in imejte kar največ potrpežljivosti, oziroma »aushalten«, »durchhalten«!

— **Sodrug Anton Kristan** je težko obolel za pljučnico. Njegovo stanje se je vendar že znatno izboljšalo.

— **Razstava ženskih narodnih ročnih del in noš** bo odprta še ta teden, in sicer vsak dan od 9. do 12. dopoldne in od 2. do 5. popoldne. Razstava je bogata zbirka slovenskih vezenin, noš, peč itd. Posebno našim dekletom priporočamo, da si razstavo ogledajo.

— **Strašno divjanje španske bolezni.** Ta čudna bolezen je zašla v vse sloje. Širi se neznansko hitro in zahtevala je tudi že znatno število smrtnih slučajev. Na Ogrskem so zaprte zaradi tega vse šole, ravno tako tudi po vseh avstrijskih mestih.

— **Slepar z mastjo.** Po Ljubljani je prodajal te dni neki vojak mast po 40 K; vsakdo bo priznal, da je to zelo cenena mast. Saj moraš dati sicer zanj najmanj 60 K. Pa tako cenena mast je že redka. No, omenjeni vojak jo je sklenil prodajati po 40 K. Pa je imel smolo s svojo kupčijo. Ker je hotel povsod oddati z mastjo tudi posodo, je bilo to ljudem, ki ne zapajo danes preveliki prijaznosti, sumljivo, zato jo je odkuril povsod, kjer je gospodinja zahtevala, da odda mast v svojo posodo. Le neke je imel srečo, pa le za par ur. Prodajal je nekaj kilogramov po 40 K s posodo vred. Ko pa je gospodinja to mast pregledala, je opazila, da je je le zgoraj za prst debela plast, spodaj pa sam pesek. Ko je prišel njen mož domov in zvedel za vso zadevo, je letal jezen od gostilne do gostilne, dokler ni končno iztaknil vojaka-sleparja in izsilil iz njega dobljeni denar.

— **Posojilo mesta Dunaja.** Mesto Dunaj si bo moralo nabaviti v pokritje stroškov večje denarno posojilo, ki bo znašalo najmanj 250 milijonov kron. To je tudi za dvamilijonsko mesto, kakršno je Dunaj, ogromna vsota. Na vsakega dunajskega prebivalca pride po tem posojilu približno 120 K dolga.

— **Grozne razmere na Nižjeavstrijskem.** Ni še odšlo od tega, kar je napadla tolpa roparjev v Floridsdorfu vlak, ga ustavila ter oropala. Podoben slučaj se je pripetil v pondeljek zvečer v Inzersdorfu. Postajenačelnik v Inzersdorfu je naznanil okoli desete ure zvečer telefonski postaji davčnega urada na Triester Straži, da je ustavila med čuvajnicama št. 813 in 814 tolpa zločincev tovorni vlak. Roparji so ustavili vlak tako da so postavili semafor na znamenje »Stoj!« Vlak se je resnično ustavil. Napadalci so zlezli hitro na en tovorni voz, vzeli iz njega deset do dvajset vreč moke in ušli. Na nekem polju so našli prazne vreče in en nahrbtnik. Storilcev še niso prijeli.

— **Gibanje proti izvozu živil.** Na poziv češkoslovaškega sveta je bilo sklenjeno, da se vrši danes v Pragi splošna stavka proti izvozu živil iz Češke. Tudi časopisi ta dan ne bodo izhajali.

— **Železniška nesreča.** Minulo sredo se je pripetila v Ebendorfu v Nemčiji železniška nesreča. Osební vlak je trčil v dopustniški, pri čemer je bilo ubitih 16 oseb, 42 pa težko in lahkopškodovanih.

— **1000 kron za deset kilogramov surovega masla.** V nekem trgu na Štajerskem je prišel k neki posestnici neznan mož in jo vprašal, če bi mu morda hotela prodati surovega masla. Posestnica je najprej zanikala in dejala, da ga sama potrebuje in da ga nima toliko, da bi ga prodajala. Neznane pa je le silil vanjo in ji končno ponujal za kilogram surovega masla 100 kron. Po daljšem prigovarjanju je prinesla kmetica 10 kilogramov surovega masla in prejela zanj tisočak. Ko pa ga je pozneje natančneje ogledovala, je opazila, da je bankovec ponarejen.

— **Narodni davek:** Tvrdba Ivan Veselič & dr. v Ormožu je vposlala kot narodni davek Narodnemu svetu znesek 2000 kron. Da bi imela ta velezaslužna in požrtvovalna tvrdba mnogo posnemovalcev. — Dr. Korošec, predsednik N. S. — Požrtvovalni gospod, ki noče biti imenovan, je vposlal Narodnemu svetu kot narodni davek znesek 2000 kron. — Neimenovan je poslal nadalje 30 kron. Posnemajte! — Predsedstvo N. S.

— **Krvava drama v Karlovcu.** V Karlovcu se je odigrala v četrtek krvava drama. Eden najuglednejših karlovških meščanov, 70 letni občinski svetnik Kamilo Badovinac je ustrelil s tremi strelji 43 letnega mestnega senatorja dr. Dragutina Šasela, nato pa ustrelil še samega sebe. Med obema je že dolgo časa vladala huda napetost iz strankarskih razlogov in treba je bilo le majhnega povoda, da je končal prepis s smrtjo enega izmed nasprotnikov. Ta povod so dale živilčne karte. Mesto devet izkaznic jih je dal Šasel svojemu nasprotniku Badovincu le sedem, češ, da ima pravico le do teh. Badovinca je to zapostavljanje tako ujezilo, da je zgrabil za revolver in oddal na Šasela tri strele, nato pa nameril še nase. Dočim je svojega nasprotnika ubil, je sebe le ranil.

— **Ogri nam bodo pomagali s koruzo!** Ogrski prehranjevalni minister, knez Windischgraetz, je izjavil, da morejo pomagati Ogri Avstriji samo s koruzo. Za to pa hočejo imeti petrolej, premog in sukna. Tega blaga je baje v Avstriji dovolj. — (Mi pa nimamo medtem ne petroleja, ne premoga, ne sukna.) Na madjarsko »koruzno pomoč« se v duhu že zelo veselimo... A s te moke najbrž ne bo kruha! (Počelnik.)

— **Dr. Horvat toži »Primorske novine«.** V neklih člankih »Primorskih Novin«, ki izhajajo na Sušaku, je bil nazvan dr. Horvat, vodja frankovcev na Hrvaškem, zločinskim človekom. To je smatral ta za razžaljenje svoje časti in tožil urednika »Primorskih Novin« Ljubiča na svojo roko, ker državni pravdnik ni našel pravega povoda za tožbo. Pred suškim sodiščem je podal urednik Ljubič naslednjo izjavo: Prevzemam vso odgovornost za inkriminirane članke, ki sem jih uvrstil v »Primorskih Novinah«. Po vsem, kar je prišlo v saboru glede političnega dela dr. Horvata in njegovih političnih tovarišev na dan, mora smatrati vsak pošten državljani in sin hrvaškega naroda politično delovanje in ravnanje dr. Horvata ter njegovih tovarišev za političen zločin, ki so ga hoteli napraviti nad lastnim narodom. — Razprava o tej zadevi še ni končana.

— **Koledar »Književnog Juga« v prid jugoslovanski siročadi.** Odbor S. H. S. žen je sklenil izdati za leto 1919. velik koledar v lastni zalogi in pod uredništvom »Književnega Juga«. Koledar bo stal na visoki kulturni stopnji po vsebini in opremi in bo pristopen tudi prostemu ljudstvu. Vseboval bo poleg hrvatsko-srbskih del tudi slovenska in utegne biti lepa slika današnje popularne umetnosti in književnosti. Koledar bo stal 4 K in se naroča pri odboru S. H. S. žena za siročad. Zagreb, Kipni trg 9, ali pa v upravi »Književnog Juga«, Zagreb, Gunduličeva ul. 29. Dohodki so namenjeni za jugoslovansko siročad.

— **Brezžični brzojav med Berlinom in Budimpešto.** Med Berlinom in Budimpešto so postavili zadnje dni brezžični brzojav. Tekom prihodnjega meseca zvežejo s tem brzojavom tudi Berlin in Dunaj.

— **Poštni promet z Albanijo** je ustavljen. Izvzeto je le mesto Skader.

Zadnje vesti.

Demisija Hussarekovega kabineta.

Dunaj, 12. oktobra. Danes popoldne se je vršila seja ministrskega sveta. Ministrski svet je razpravljal o splošnem političnem položaju, in uvažujoč dogodke pri avdijenci parlamentarcev pri cesarju, sklenil podati demisijo celokupnega ministrstva. Kot naslednik Hussarekov se imenuje v prvi vrsti poljedelski minister grof Silva Tarouca, ki se je že razgovarjal z raznimi parlamentarnimi voditelji. Grof Silva-Tarouca zastopa baje idejo zveze narodnih držav v Avstriji.

Vlada bodoče češke republike.

Budimpešta, 13. oktobra. »Az Est« poroča iz Prage, da so v teku vse priprave za ustanovitev češko-slovaške republike. Sedaj se razpravlja vprašanje o popolnitvi vodilnih mest nove republike. Na mesto predsednika češko-slovaške republike se pokliče znani profesor na pariški Sorbonni in propagator češke svobode Arnošt Denis; ministrski predsednik postane dr. Karel Kramář, vnani minister pa profesor dr. Masaryk. Poslanec Klofač je designiran za ministra za socialna skrb.

Ogri zapuste delegacije.

Dunaj, 13. oktobra. Na seji ogrske delegacije, ki se vrši prihodnji terek na Dunaju, bo predsednik ogrske neodvisne stranke grof Karolyi prečital izjavo, da so ogrski poslanci prišli zadnjikrat v to zastarelo institucijo skupnih delegacij.

Nemški odgovor Wilsonu.

Berlin, 12. oktobra. Posvetovanja o nemškem odgovoru na Wilsonova vprašanja so trajala od srede do danes. Vlada je z ozirom na zgodovinsko važnost svoje izjave predložila besedilo odseku zveznega sveta za vnanje zadeve, ki se je sestal danes ob enajstih dopoldne v državnem uradu za notranje zadeve. Tudi interfrakcionelni odsek večinske stranke se je v ta namen danes sestal. Obema korporacijama se je predložilo besedilo odgovora in sta ga obe odobrili.

Berlin, 13. oktobra. Nemški odgovor predsedniku Wilsonu je bil sinoči izročen švicarskemu poslaniku v Berlinu, da ga odpošlje v Washington. Vsebinske note je skozi in skozi popustljiva. Brzojavka gre skozi Švico in Francijo in je vsled tega domnevati, da bo nemški odgovor došel v Washington še le v ponedeljek. Besedilo odgovora se je objavilo v Berlinu takoj, ko je bil odgovor oddan. (Besedilo odgovora objavljamo na čelu današnjega lista. Op. uredn.)

Mir prav blizu.

Berlin, 13. oktobra. »Central News« poročajo iz Washingtona: Državni tajnik za vnanje zadeve, Lansing, je izjavil: Možnost mirovnih pogajanj je prav blizu. Ne sme se dovoliti, da bi duh maščevalnosti uplival na posvetovanja. Tako stališče alirancev bi motilo odkritosrčni čut pravičnosti, ki je bistvene važnosti, če se hoče doseči trajen mir. Čim je zmaga izvojevana, ne sme ameriansko ljudstvo gojiti sovraštva do onih, ki so se pokoravali zgolj vojaškim diktatom centralnih držav. Razlikovati se mora med gospodi in slugami.

Novi kurz v Nemčiji.

Berlin, 13. oktobra. Nemski državni zbor se bo v bližnjem času pečal z dvema predlogama, tičočima se izpremembe ustave. Ena predloga se tiče člena 11. ustave, ki določa, da ima samo cesar pravico napovedati vojno in sklepati mir. To določilo se izpremeni v zmislu, da je sodelovanje državnega zbora pri odločitvah o vojni in miru ustavno zajamčeno. Člen 17. se izpremeni tako, da se odgovornost državnega kanclerja znatno razširi.

Pojasnilo pruskega ministra.

Berlin, 13. oktobra. Podpredsednik pruskega državnega ministrstva, dr. Friedberg, je izjavil v razgovoru z urednikom »Norddeutsche Allg. Zeitung« naslednje: Vprašujete me, zakaj smo naslovili našo noto na predsednika Wilsona. Odgovor ni težak: Prvič je Wilson oni izmed naših nasprotnikov, ki je stavil v svojem govoru dne 8. januarja in v poznejših izjavah pozitivne mirovne cilje, dočim so rabili vsi drugi tozadevno le dolgovorne fraze. In drugič se nahaja nova nemška vlada v najvažnejši točki v popolnem soglasju s predsednikom Wilsonom. Nemška vlada želi pravičen mir in od-

klanja vsako vrsto nasilnega miru nasproti svojim nasprotnikom, pa tudi nasproti nemškemu narodu. Zato nemška vlada v svojem odgovoru ponovno sprejema Wilsonove mirovne točke. To stori seve v svesti, da govori v imenu nemškega naroda. V Nemčiji je danes na krmilu ljudska vlada; omenjati mi je treba le rešitev pruske volilne reforme. To je prvi sad njenega dela.

Narodna vlada neodvisne Poljske.

Varšava, 12. oktobra. V Varšavi se je sestavila prva narodna vlada zedinjene neodvisne Poljske s knezom Radziwillom na čelu. V kabinetu so: za kongresno Poljsko knez Radziwill in na Nemškem zaprti brigadir Pilsudski in trije drugi politiki; za poljske pokrajine v Nemčiji poslanec nemškega državnega zbora Seyda; za avstrijske poljske pokrajine državna poslanca dr. vitez Glombinski in Moraczewski.

Dunaj, 12. oktobra. V današnji avdijenci je poslanec grof Baworowski poročal cesarju o sestavi poljskega narodnega kabineta. Cesar je vzel poročilo pritrdilno na znanje.

Churchill o premirju.

London, 13. oktobra. Minister Churchill je izrekel v nekem govoru, ki ga je imel v Sheffieldu, potrebo, da je treba imeti pred dovolitvijo premirja zadostna jamstva. Nadalje je izjavil: Moj govor naj ne pomenja, da zahtevamo brezpogojno kapitulacijo. Nobenemu narodu naj se ne odreče pametno jamstvo za njegovo bodočnost. Jamstva naj ne navdaja maščevalnost ali sovražstvo, temveč naj se zahteva iz previdnosti. Dolžnost je, skrbeti za to, da kri naših mož ni tekla zaman in da ne bo treba nikdar več računati z obnovitvijo vojne.

Lansing o pravičnosti pri mirovnih pogajanjih.

New York, 12. oktobra. Državni tajnik Lansing je izjavil: Ako se hoče preprečiti nova svetovna vojna, morajo vsi, ki jim je poverjena naloga, da podpišejo mirovno pogodbo, voditi pravičnost in dobrohotnost. Dočim se mora stroga pravičnost omiliti z milostjo, naj se ne pozabi na povzročitelje strahovitih zločinov, ki so bili zagrešeni na človeštvu. Ako pa pride čas, da se poravnajo računi, potem ne pozabimo, da je, dočim je stroga pravičnost brez milosti nekrščanska, milost, ki uničuje pravičnost, ravnotako nekrščanska.

Turčija sklene separaten mir.

Dunaj, 13. oktobra. Iz Carigrada je prišlo poročilo, da so se že nekaj dni sem potekajoča pogajanja med Turčijo in entento ugodno končala. Turčija je sprejela pogoje entente in bo sklenila separaten mir.

Erzberger za zvezo narodov.

Berlin, 13. oktobra. V »Norddeutsche Allgemeine Zeitung« nastopa državni tajnik Erzberger za zvezo narodov in naglašja, da je pridobila ta ideja tudi v Nemčiji mnogo pristašev. Izredno je pozdravljati, da se je tudi lord Grey postavil te dni na stališče Wilsonovih načel, kajti s tem odklanja izključitev centralnih držav iz zveze narodov.

Balkanska zveza.

Zeneva, 12. oktobra. Iz Pariza se brzojavlja, da so francoski diplomatični krogi informirani o prizadevanju, ki meri na ustanovitev nove balkanske zveze proti centralnim državam. Stranka bolgarskega ministrskega predsednika Malinova se za ta načrt z veliko simpatijo zavzema.

Aliranci pritrjujejo Wilsonovim zahtevam.

London, 13. oktobra. »Times« poročajo, da je vojni svet alirancev v Versaillesu pritrdil, da se prično mirovna pogajanja na podlagi znanih 14 točk Wilsonovega mirovnega programa.

Narodni dar ameriških Jugoslovancev.

Haag, 13. oktobra. Kakor holandski listi poročajo, so ameriški Jugoslovanci nabrali doslej 720 milijonov frankov v zlatu, katera svota naj tvori narodni dar ameriških Jugoslovancev novo ustanovljeni Jugoslaviji.

Srbska vlada v Skoplju.

Solun, 12. oktobra. Srbski prestolonaslednik je s srbskim generalnim štabom došel v Skoplje. Tudi srbska vlada se preseli v Skoplje.

Umetnost in književnost.

Narodno gledališče v Ljubljani. Spored »Akademije«, ki so jo priredili snoči operni pevci in pevke Narodnega gledališča je bil okusno izbran; meika melanholija se je družila s krepko vesele arijo in satirično pesmijo. In ker so se pevci potrudili, da je bilo njih petje umerjeno in umetniško, je nudila snočnja Akademija prav lep umetniški užitek. Višek Akademije pa je bila »Ave Maria«, ki jo je prednašala gdč. Doubrovska na harfi, na gosli pa jo je spremljal g. Franzot. Snoči je posetila Akademijo na odru tudi gdč. Richterjeva in njeno petje, čisto in verzirano, je vzbujalo pri občinstvu odkrito priznanje. Gdč. Thalerjeva je imponirala s svojim visokim, jasnim petjem, ki je s pravim občutkom zvenelo raz odra. Drugi pevci so nam že znani iz prejšnjih Akademij.

Iz gledališke pisarne. Jutri, v torek, se predvaja srbskega pisatelja Branislava Nušića »Svet« izven abonementa. Branislav Nušić je najuglednejši srbski dramatik, »Svet« je njegova najboljša veseloigra. Sodelujejo: g. Danilo v glavni ulogi Porente in kot režiser, njegovo soprogo Ano igra g. Bukšekova, obehcerki Garvasova in Mira Danilova. Danilova prijatelj in brata Porente g. Gustav Strniša. Humoristično ulogo glasbenega učitelja igra g. Josip Daneš. Malomestni klepetulji sta v rokali g. Juvanove in gdč. Cere Danilove. Razum teh sodelujejo še v manjših ulogah gdč. Rakarjeva, g. Peček. Režiser je g. Danilo. — V sredo se ponovi za abonemente »C« Jirasekova gledališka igra »Laterna«.

»Narodna galerija.« Odborova seja bo jutri, v torek 15. t. m., ob šestih zvečer na ljubljanskem mestnem magistratu v sobi ravnatelja dr. Zarnika. Gg. odborniki se nujno vabijo.

Aprovizacija.

Oddaja zeljnatih glav. Mestna aprovizacija bo oddajala zeljnate glave še v torek dne 15. t. m. od 8. do 11. dopoldne in od pol 2. do pol 6. popoldne v deški šoli na Ledini. Stranke opozarjamo, da se s tem dnem oddaja zeljnatih glav zaključuje.

Petrolej na O karte štev. 600 do 700 za obrtnike. Na vsak prvi odrezek O karte štev. 600 do 700 se dobi po 1 liter petroleja pri tvrdki J. Perdan, Cesarja Jos. trg od 15. do 20. t. m.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg 4/I. — Uradne ure od 8. zjutraj do 2. popoldne. — Ob nedeljah in praznikih blagajna ne uraduje.

Zdravniki gg.:

Dr. Košenina Peter, splošno zdravljenje, ordinira v blagajni od pol 11. do pol 1. opoldne.

Dr. Kraigher Alojzij, splošno zdravljenje, ordinira od 1. do 3. popoldne, Poljanska cesta 18.

Dr. Zajec Ivan, splošno zdravljenje, ordinira od pol 10. do pol 11. dopoldne v blagajni, od 2. do 3. popoldne v Frančiškanski ulici 2.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, in njih svojci vkolikor so opravičeni do zdravniške pomoči, se morajo v vsakem primeru zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da dobe nakaznico za zdravnika; brez nakaznice ordinirajo zdravniki le v nujnih primerih. Bolniški list, ki ga izpolni zdravnik, mora bolnik takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih ordinirajo zdravniki le v nujnih primerih. Zdravila se dobivajo v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščina se izplačuje ob sobotah od 8. do 1. ure popoldne, če je ta dan praznik, dan prej. Bolnike, ki se zaradi bolezni ne morajo zglasiti sami, mora priglasiti kdo drugi. Potrebna specialna zdravljenja dovoljuje blagajna po nasvetu zdravnikov.

Načelstvo.